

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Connimbricensi Academia
Sacrarum Litterarum primarii Professoris Opvs, De Virtute
Et Statu Religionis**

Qvo Quid Contineatur, Index proximus indicabit

De Obligationibus Religiosorum ex Regula, Prælatione & subiectione
regulari prouenientibus, De varietate Religionum tam in genere, quàm in
specie, De Religione Societatis Iesv in particulari

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1626

Cap. I. An in Societate Iesv status aliquis religiosus ad literas discendas
meritò destinetur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93501](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93501)

diunt multos, quasi si in perpetuas aeternitates. Denique legi, quia in re pulsi sunt scientiam, & ego repellam te, ut non fungaris mihi sacerdotio. Vnde etiam Innocentius III. in cap. n. si cum pridem. de renuntiatione hanc eadem verba adducit, ut ostendat, scientiam esse Episcopo necessariam. Et ad idem propositum afferuntur in VII. Synodo cap. 2. & refertur in cap. omnes. d. 38. scientia ergo hac per se maximè utilis est religioni & perfectioni eius. Quod si talis scientia est utilis, non est expectanda à Deo per infusionem, id enim superfluum esset; neque etiam solo ingenio proprio, & labore querenda, id enim & præsumptuosum, & periculosum existeret; ergo illius studio & disciplinæ vacare oportuno tempore convenientissimum est.

IV. Secundo ad hoc confirmandum adducit D. Th. opuscul. 19. c. 11. sententiam Hieronymi in epist. 4. ad Rusticum. Habeto cellulam pro paradiso, varia Scripturarum poma decerpe, hinc vivere delicis, hinc fruiere complexu. Et infra, nunquam de manu, & oculis tuis recedat liber, discatur Psalterium ad verbum, & infra, Ama scientiam Scripturarum, & carnis vitia non amabis. & infra, Ne ad scribendum disce proflitas, & leui ducaris in san: a multo tempore discere quod doceas. Deinde affert eundem Hieronymum epist. 103. ad Paulinum presbyterum, Sancta rusticitas, oltum sibi prodest, & quantum ad faciat ex vita merito Ecclesiam Christi, tantum nocet si destruentibus non resistat. refertur in c. Sancta. 2. q. 7. Afferre etiam possumus eundem Hieronymum epist. 13. ad Paulinum Episcopum dicentem, semper in manu tua sacra sit lectio, & infra, Audi mi conserue, amice, germane, ausculti paulisper, quo in Scripturis sanctis calle gradiaris, totum quod legimus in diuinis libris, niter quidem, & fulget etiam in cortice, sed dulcius in medulla est: qui dedit vult nucleum, frangat nucem; & in reliqua parte epistolæ illum excitat ad hoc studium: & concludit, nihil in te mediocriter esse contentum si totum summum, & totum perficere desideras. His addi possunt, quæ de hac scientia Scripturarum, quatenus religiosus & monachus necessaria est, tractat Calsianus collat. 12. a. c. 8. vsque ad finem. Item quæ de antiquis monachis referunt historiæ, quod nimirum lectioni Scripturarum assidue vacabant, ut de religiosis in Egypto, & de Ecclesiis Christianis refert Eusebius lib. 2. historiæ c. 16. ex Philone lib. de vita contemplatiua. Et de antiquis monachis S. Benedicti, idem refert Trithemius lib. de viris illustribus illius ordinis c. 6.

V. Tercio possumus etiam ratione hoc conuincere. Nam studium, præsertim sacrarum literarum, de se bonum est, & honestum, & ad perfectionem vitæ tã actiua, quàm contemplatiua est necessarium: ergo maximè accommodatum est religioso statui. Maior patet, quia scientia per se, est perfectio maximè consentanea naturæ hominis, & ideo etiam propter suam perfectionem appeti honestè potest: quia velle conuenientem naturæ perfectionem, & quasi ornatum, per se bonum est: id est, seculo prauo fine, vel alio accidentario periculo morali, vel impedimento necessarij boni: hæc enim extrinseca sunt, & in religionis statu facile vitari possunt. Quod si hæc vera sunt de scientia ex genere suo, multo magis de scientia Dei & earum rerum, quæ ad ipsum pertinent, cum felicitas hominis in hac cognitione consistat, vel ab illa maximè pendeat, iuxta verbum Christi Ioannis 17. dicentis, Hæc est vita æterna, aut cognoscant te solum Deum verum, &c. Appetere autem propriam beatitudinem, & studere illi acquirere, pro huius vitæ capacitate optimum est. Et hinc facile probatur minor. Nam in primis contemplatio in diuinæ veritatis consideratione consistit, quæ sine præuia lectione, & studio, vel haberi non potest naturaliter, vel non sine periculo erroris; & ideo Patres omnes de vita contemplatiua tractantes, ante omnia docent assiduam lectionem, & studium ad

illam esse necessaria, & has ponunt inter partes vitæ contemplatiuæ, ut supra in lib. 1. cap. 6. n. 7. huius partis vidimus. Vnde Hieronymus epist. 103. Oro (inquit) te si ater obtristis me, inter hæc vivere, ista meditari, nihil aliud nosse, nisi quæ aliud querere. Nonne videtur tibi hic in terris regni, vel istis habitaculum? ex quo (ait D. Thom. dist. c. 11.) patet, quid de celestibus con. ersario est in studio sacra Scriptura commorari. Nec minus necessaria est ad perfectionem huius partis vitæ actiua, quæ circa spirituales actiones, & salutem proximorum versantur, ut per se satis patet, magisque constabit ex sequenti assertionem.

VI. Dico secundo in statu religioso, cuius finis est non solum contemplari, sed etiam contemplata aliis tradere, necessaria est non vulgaris scientia, sed perfecta rerum omnium, quæ ad fidem, & mores pertinent, ac proinde necessarium etiam est, ut religiosi huiusmodi scientiæ perfectè acquirendæ in tali statu religioso incumbant. Prior pars adeo est evidens, ut non egeat probatione. Quia nemo potest alios docere, si ipse ignoras sit: quomodo enim poterit mentes illuminare, qui in tenebris versatur, aut hæreticis resistere, aut rationem eius, quæ in nobis est, fidei reddere, aut morales difficultates occurrentes dissoluere, & omnibus satisfacere, nisi in utraque Theologica doctrina, politica & scholastica speculatiua, & morali: satis instructus sit. Confirmat hoc D. Thom. ex illo 1. ad Timoth. 4. Dum venio attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ; nam dictio illa, & doctrinæ, passivè (ut sic dicam) & non actiue intelligenda est, id est, non ad fructum aliorum, hoc enim ad doctrinam pertinet, sed pascendo te ipsum, ut rectè ibi adiunxit Caietanus, & Theophylactus ibi rectè colligit. Si Paulus Timotheum iubet incumbere lectioni Scripturarum, quid nos posibi facere docet? Et addit, Quin etiam ipsi Paulus ad finem, v. quæ vita sue, legendis sacris incubuit, quæ & alios ad illud studium cohortabatur. Ac denique D. Thomas ex hoc patere concludit, quod exhortari, & docere volentibus necessarium est lectionis studium, & afferre illud Gregorij in Pastoralis p. 2. cap. vlt. Necessè est, ut qui ad officium prædicationis excubant, a sacra lectionis studio non recedant. Per lectionem autem in his, & similibus locis intelligi debet omne studium doctrinæ sacræ ad Ecclesiasticum, seu religiosum munus necessarium, vel accommodatum ad exhortandos, vel docendos proximos in rebus omnibus ad fidem, & mores eorum pertinentibus. Sic enim, & non alias explere poterit minister Euangelicus in omni materia præceptum Apostoli ad Titum 2. ut loquere quæ decet sanctam doctrinam.

VII. Et hinc facile probatur altera pars, supponendo duo certa, & moraliter necessaria, vnum est, non posse in huiusmodi religione recipi omnes viros prouectos, & in diuinis literis sufficienter instructos ad exhortandum, & docendum alios: quod ipsa experientia satis constat, & in superioribus lib. 3. cap. 1. num. 2. tactum est, & in constitutionibus Societatis, & Bullis Pontificiis in speciali est adnotatum, ut ibidem diximus. Aliud est, huiusmodi doctrinam, seu scientiam non esse à Deo miraculose petendam, & expectandam: non enim sunt hæc signa, aut extraordinaria opera nunc Ecclesiæ necessaria, sed labore & industria, cum diuina gratia comparanda est, iuxta illud Hieronymi epist. 4. ad Rusticum. Hæc dico, ut etiam si clericali te stultitia distiteris, discas quod possis docere, & rationabilem hostiam esse es Christo, ne miles antequam tyro, ne prius discas quam discipulus. Et infra, Multo tempore discere quod doceas. Sic etiam dixit Innocentius in epistola 12. & habetur d. 61. cap. 4. Miserum est eum magistrum fieri, qui nunquam discipulus fuit. Quod etiam habet Boetius in lib. de disciplina scholarium c. 2. & ad hoc propositum expendit Theophylactus verbū illud Pauli ad Timotheum.

Timotheum, Dum venio attende lectioni, dicens, *Addis ei animum per hoc quod dicit: Dum venero spem faciens ei venturum praeceptorem. Verisimile enim erat, eam, qui praeceptore orbatum esset Paulum requirere. Cuius autem rei gratia dixit, Dum venio, par erat cum ipse iuuenis esset multum ignorans, egeretque eum praesentia Pauli, ut hac disceret. Aut itaque: Interuen dum venero, lege Scripturas, & inde habebis, ut si vis potest, legationes, & praecepta: postquam autem venero, ego tibi sugg. ram reliqua.* Quam ponderationem videtur Theophylactus sumplisse ex Chrysostomo, qui hom. 13. breuius eam infinuauit, dicens, circa idem verbum, *Dum venero, prouident sime profecto id posuit, solaturque discipulum: fieri enim necessario debuit, ut desertum se ac pariente destitutum putaret, nisi ille suum polliceretur aduentum.* Quibus adiungere possumus, quae paulo inferius idem Chrysostomus addit, *Ista profecto Timotheo dum loquitur, omnes salubriter admonet, quod si hic, qui mortuos excitabat, hac monita edidit, quid nos iam miseri dicturi sumus? Si ergo Timotheus indigebat doctore, & disciplina, quid mirum est quod religiosi, praesertim illi, qui futuri sunt ministri Euangelij, doctore, studio, ac disciplina indigeant.*

VIII.
Concluditur iam posterior pars assertionis.

Ex his ergo duobus principiis, euidenter concluditur, optimum esse religiosam iuuentutem studiis literarum sacrarum incumbere: quia ad omnem finem ipsius religionis necessarium est; & aliunde, nulla ex parte repugnat perfectioni talis status, ut iam tactum est; & respondendo ad obiectiones confirmabitur. Additque D. Thomas huiusmodi iuuentutem esse aptissimam ad profectum in huiusmodi literis, eo quod à carnalibus affectibus, & secularibus curis maxime sit separata iuxta illud Isaia 28. *Quem docebis scientiam, & quem intelligere faciet auditum? ablatos à lacte, auulos ab vberibus.* Propter quod Bernardus epist. 108. reprehendit quendam, qui religionis ingressum differebat, ut in seculo studiis vacaret. *Falleris (inquit) si te putas immensum videri magistros, quam (scilicet scientiam) soli Christi discipulis, id est, mundi contemptioris Dei munere assequuntur.* Et adducit illud Osee 10. *Seminate vobis ad iustitiam, metite spem vitae, illuminate vobis lumen scientiae.* Et subdit, *videtur quia non rectè proceditur ad lumen scientiae, nisi germen iustitiae accedat ad animam, ex quo formetur granum vitae, & non palea gloria.* Quid ergo? nondum ibi ad iustitiam seminasti, nondum spei manipulos metuisti, & veram te praesumis sectari scientiam? nisi forte pro vera supponatur illa, quae inflat. Vbi licet de scientia spirituali, & practica praecipue loqui videatur; non tamen excludit quamcunque scientiam, praesertim rerum diuinarum. Locutus autem Osee, quem adducit, in vulgata nostra non habet illa verba; *illuminate vobis lumen scientiae*; sed relata sunt iuxta LXX. in vulgata verò loco illorum sunt haec, *Innouate vobis nouale.* Hieronymus autem ibi in eandem sententiam à Bernardo intentam utramque lectionem accommodat: nouale enim agrum significat denuo ad culturam accommodatum, ut exposuit Pontifex in c. *quid per nouale.* de verb. signif. Metaphoricè ergo significat animam, à qua spinæ, & radices peccatorum, ac vitiorum eradicate sunt, quæ apta est ad spiritualem culturam, & similiter ad scientiam profectum, ut exposuit etià idem Bernardus sermone 37. in Cantica; & Origenes tract. 12. in Matth.

IX.
3 Assertio. Probatur ex Pontificib.

Dico tertio, conuenientissimè in Societate institutum esse primum religiosorum gradum, ut in eo studiis vacetur. Hoc in primis satis constat ex approbatione Pontificum; & ex tota ratione instituti in 1 lib. à nobis declarati. Ita enim sunt duo hi gradus scholarium, & professorum in hac religione instituti, ut prior ad posteriorem ordinetur: ergo finis proximus, & intrinsecus; ut sic dicam, illius prioris status est disponere personas, easque capaces reddere, & aptas ad posteriorem statum. Hæc autem dispositio in duobus maxime consistit, in

virtute scilicet, & doctrina, iuxta illud Pauli 1. ad Timoth. 4. *Attende tibi, & doctrina.* Ex quibus instructio, & exercitium virtutis statim à principio religionis, & nouitatus, incipit, & ad illius studium, & disciplinam specialiter tempus secundæ probationis ordinatur, nam exercitium, & profectus eius, toto vitæ tempore durare debet, & tempore etiam studiorum peculiaris eius rei cura conseruatur, & in vltima probatione renouatur, ut in sequenti lib. cap. 1. & 2. videbimus. Merito ergo literarum studium positum est tanquam proprium munus, atque adeo tanquam proximus finis huius prioris gradus: vnaquæque enim res esse dicitur propter suam operationem. Quin potius D. Thom. dict. artic. 5. questione 188. 2. 2. de tota aliqua religione (& videtur tacite de sua loqui) dicit rectè institui ad studia literarum: multo ergo facilius hic nos dicere possumus de inferiori quodam gradu totius religionis est tamè proportionalis diuersitas: nam tota religio non ordinatur ad studia literarum; tanquam ad suam actionem, vel ad aquatam, vel precipuam; sed tanquam ad actionem secundariam, quæ sit medium ad alias præcipue intentas; quid autem gradus religiosorum profectum in eo statu, qui solum constituit quandam partem vnius religionis, rectè ad illam actionem, tanquam sibi ad aquatam, vel precipuam (scilicet post generale curam propriæ perfectionis spiritualis) ordinatur. Hoc enim genus actionis, licet ordine intentionis posterius sit respectu totius religionis: ordine executionis necessario debet esse prius: optimè ergo primus religionis gradus circa illud occupatur. Quomodo autem nihil alienum à perfectionis instituto hic ordo continetur, ex solutionibus argumentorum constabit.

Ad fundamentum ergo contrarij erroris, primò negatur assumptum vniuersaliter intellectum: ostendimus enim antiquissimos etiam religiosos studium literarum plurimum coluisse, faciemur autem hoc studium non esse singulis necessarium ad propriam perfectionem: sunt enim diuersæ viæ ad perfricandas animas; quibus Spiritus sanctus vitatur: nam ob eam causam inter alias Ecclesia dicitur, *circumdanda varietate*; & ideo quod Benedictinus, vel Antonius, vel alij innumeri sancti monachi studiis non vacauerint, non ideo est, quia religiosi hoc studij noceat (hoc enim est ex puris particularibus argumentari), sed quia aliud vitæ genus professi sunt, ad quod tam accuratum studium necessarium non erat, sed illud quod ad rectos mores proprios instituendos & ad diuinam contemplationem sincerore exerendam sufficeret: quod illis non defuisse omnino credendum est: oportet ergo quoad hoc multum distinguere inter monachale institutum, & mendicantium, (ut generatim loquar) nam in hoc posteriori, studia sunt multo magis necessaria, eo quod adiuuandos proximis ordinetur, ut dictum est. Vnde quod mendicans religio profectus hunc finem participauerit; eo pluribus literis & studiis indigebit.

Ita ergo facile responsum est ad priora exempla. Testimonium autem Basilij potius nostram intentionem confirmat, tum quia dicit vnumquemque sapientem religiosum debere studiosè se fieri, quæ sui officij sunt: religiosus ergo, qui tendit ad officium ministri Euangelici debet accurate discere, quæ ad illud officium spectant, quod sine magno literarum studio fieri non potest. Tum etiam, quia hoc ipsum confirmat Basilius, dicens, *cui aliorum rectio commissa sit, eam quæ apud omnes scripta sunt, scientia comprehensa habet, ac docere debet*: quod nos plane dicere possumus de quocunque sacerdote Societatis: nam licet munus Rectoris non habeat quoad iurisdictionem, participationem illorum, & instructionem aliorum: propter

Propter quam scientia est necessaria, cum doceat (sicut Basilii subiungit) cunctis, multiplicem Dei voluntatem singulis promouendo eff. in suo. Testimonium autem Hieronymi finistre refertur: nam ibi per studia non intelligit Hieronymus studia literarum, sed affectiones varias, vt D. Thomas recte exposuit, & ex contextu patet, qui sic habet: *Antequam diaboli instigatu studia in religione fierent: disceretur in populo: ego sum Paulus, ego Apollo, ego autem Cephas, &c. sic Virgilius.*

XII.

Ad primam rationem in num. 1. quoad de occupatione temporis.
Sinditur incertum studia in contraria vulgus. Ad primam rationem duo in ea dicuntur, scilicet studia occupare tempus, & mentem distrahere. Prius fatetur, non de toto, sed de magna parte temporis: cum ea enim moderatione in religione assumitur, vt suum proprium ac sufficiens tempus altioribus religionibus reseruetur: omnia enim tempus suum habent, & religionis status ita omnia disponit, & ordinat (ideo enim ordo vocatur) vt tempora non confundantur. Vnde in 1. regula Societatis ex communibus, quae desumpta est ex p. 4. constit. c. 3. sic habetur, *singuli per singulum sibi tempus suae conscientiae bis in die examinent de orationi, meditationi, lectionique spirituali impendat: & caetera*, quae sequuntur, atque hoc modo, illa temporis occupatio nihil officit religionis perfectioni. Nec praeterea tempus illud, quod studiis impenditur, sine spirituali profectu consumitur, cum totum illud studium magnum Dei obsequium sit, tum ratione finis ad quem ordinatur, tum ratione charitatis, & obedientiae, à quibus proficitur, vt expressè habetur in 1. & 2. regul. scholarii Societatis, sumptis ex constit. p. 4. cap. 6. Alteram partem de distractione, simpliciter negamus, quia animae distractio in deteriore partem sumitur, studia autem, quantum est ex se (quidquid sit de vitio, aut fragilitate personae) non distrahunt mentem, quominus de Deo, vel de re aliqua honesta propter Deum cogitet, ergo non distrahunt, sed potius colligunt mentem, & solent esse medium ad prauas cogitationes impediendas, & consequenter impediunt carnis concupiscentias, & alia infima desideria, vt D. Thom. dict. art. 5. declarat.

XIII.
Instantia remouetur.

Dices impedire saltem actuale cogitationem, vel contemplationem de Deo. Respondeo: si hoc incommodum afferat pro illo eodem tempore, pro quo Deo vacandum est, non id oriri ex ipsis studiis, vel ex nostro inordinato affectu, aut negligentia, vel aliquando ex naturali conditione, & fragilitate: non ergo ob eam causam studia relinquenda, aut reprehendenda sunt, sed moderanda affectio, & circa spiritualia adhibenda diligentia, & cum diuina gratia difficultas illa superanda, quae multo magis oriri solet ex aliis curis, & phantasiis, & cogitationibus aliarum rerum. Si autem dicatur studium hoc impedimentum afferre pro eo tempore quo studendum est, absolute loquendo, nullum id est inconueniens, tum quia non est mortalis conditionis semper actu cogitare de Deo, & post ipsum nihil melius cogitari potest, quam quae ad sacram doctrinam pertinent, tum etiam quia, vt dicebam, cogitare de rebus aliis propter Deum virtute est cogitare de ipso, sicut dixit D. Thom. 1. p. q. 64. art. 1. ad 3. cognitionem rerum in propria natura, quando refertur ad laudem creatoris habere aliquid de luce diuina, & posse dici cognitionem vespertinam, quam boni Angeli habent. Tum denique, quia mens religiosa nunquam ita literarum studiis absorbetur, etiam illis temporibus, in quibus eis vacat: quin ad Deum saepe recurrit, nunc intentione in illum renouando, nunc auxilium, & lumen petendo, nunc vero de veritatis intelligentia gratias agendo.

XIV.

Ad secundam responderetur, literarum studia per

se spectata, vel per se tantum assumpta, inter mediocria bona computari, & ideo sic sumpta non magni aestimari à religiosis, at verò sumpta vt instrumenta virtutis, & actionum omnium, quae ad salutem animarum ordinantur, non esse inter mediocria, sed inter magna bona computanda: participant enim bonitatem finis ad quem ordinantur. Accedit quod studium rerum sacrarum, de quo praecipue agimus, non ita est ex mediocribus bonis, vt aliquid ex obiecto indifferens reputandum sit, nam reuera est ex obiecto honestum, quia cognitio quae per illud inquiritur, est perfectio per se maxime consentanea supremæ hominis inclinationi, vel etiam naturali inclinationi gratiae: nam cognitio de qua agimus ex principiis supernaturalibus procedit, & ad perfectionem huius spectat, quae non potest dici ex mediocribus, sed ex maximis bonis.

Ad 1. rationem in eod. h. 2.

Vnde facile responderetur ad tertium: negamus enim scientiam per se repugnare humilitati religiose. Vt enim dixit D. Thom. 2. 2. q. 167. art. 1. *Ista veritatis cognitio per se loquendo bona est: potest autem per accidens esse mala, ratione aliquis consequentis: vel in quantum aliquis de cognitione veritatis superbit, vel in quantum hinc videtur cognitio veritatis ad peccandum.* Constat autem ex dictis studium non sumi à viris religiosis gratia ostentationis, aut vanæ aestimationis, & ideo nihil repugnare modestiae religiose: quod si qui motus contrarij insurgant, accidentarij sunt, & diuina gratia vinci possunt. Addo non semper esse reprehensibile in religioso aliquid interdum facere ad eruditionis & profectus in literis ostentationem: quae tamen non in sola ostensione ad aliorum tantum opinionem aucupandam sistat, haec enim vana ostentatio esset, sed ad eundem finem salutis animarum referatur; nam, vt Augustinus dixit lib. de Bonouiduitatis cap. 22. *Nobis necessaria vita nostra, alius fama nostra.* Et ser. 49. ex diuersis, qui est primus de communi vita clericorum, *consilium tibi, fama proximo tuo.* Ad conciliandam ergo auctoritatem necessariam, doctrinam ostentare à religioso statu alienum non est: Nam etiam ad Timoth. aiebat Paulus 1. epist. c. 4. *haec meditare, in hisce, vt profectus tuus manifestus sit omnibus.* Vbi Chrysostomus, vides (inquit) vt in hoc quoque illum magnum fieri vellet, atque mirabile n. ex quo scilicet Ecclesiae commoda prouenire sciebat, & ideo vult profectum manifestari omnibus non modo in vite rectitudine, ac sanctimoniali, vt in sinceritate atque vbertate doctrinae. Atque hinc etiam constat quomodo ad huiusmodi studia gradus aliquis religiosus ordinari conuenienter potuerit.

XV.
Ad 3. ibid.

CAPVT II.

Verum literarum humaniorum, linguarum, ac liberalium artium studium & perita religiosis Sacerdotis conueniens sit.

Impugnatores religionis tempore D. Thomae, multo magis hoc studium inferiorum artium in religiosis damnabant: dicebantque (vt D. Th. significat) magis pertinere ad praedicatores Antichristi, quam Christi, quos describit Apostolus 2. ad Timoth. 3. de quibus inter alia, ait, *semper discites, & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes.* Vbi tacite reprehendit eos, qui profanas artes discunt, per quas nunquam ad veritatem doctrinae sacrae cognoscendam perueniunt. Et ideo subiungit, *Te autem assueuit es meam doctrinam.* Et infra, *Tu vero permansisti in his, quae didicisti, & credita sunt tibi, sciens à quo didicisti, & quia ab infima sacrae literae nostri,*

I.

Part. negans suadet ex paulo.